

Jätke lapsed väljapoole, kui te lahkute

Ain Kallis, ilmainimene , 23. juuli 2005

«Nii kuum, et lihtsalt mine lolliks!» õhkasid tuhanded juuli esimesel poolel. Hea, et on, mille kraesse omi mittetavalisi tegusid veeretada. Ja kummaliselt käitusid soojal ajal paljud. Maanteel tulid vasakul teepoolel vastu juba mitte ainult mersud või bemarkid, vaid ka mossed ning Ladad. Ridamisi hüppas/kukkus kaaskodanikke surnuks. Väiksematest kaklustest-tülidest rääkimata.

Soe ilm teeb peast soojaks

Viimastel aastatel pööratakse maailmas üha suuremat tähelepanu inimese käitumise ja ilma vahelistele seostele.

Kõik teavad, et kuumus koos kõrge õhuniiskusega põhjustab kehva enesetunnet. (Kuivas saunas on mõnusam viibida kui aurupilves. Või on see maitseasi?)

Ameerika uurimused kinnitavad, et leitsakulise ilmaga suureneb järsult mõrvade, vägistamiste ja sissemurdmiste arv. 1967. aasta läks USA ajalukku rassirahutuste aastana. Katalüsaatoriks sai ilmastikunähtuste kombinatsioon, mida on raske taluda isegi siis, kui muid muresid hingel pole, sealseis neegrigetodes aga oli pidevalt hõõgunud stress halbade elutingimuste ning rassilise diskrimineerimise tõttu. Kui siis New Yorgi Harlemi linnajaos oli juba mitu päeva püsinud 30kraadine kuumus koos kõrge niiskuspotsendiga, vallandas tüli püstolit paugutanud politseinikuga tõelise sõja. Ja seda mitte ainult New Yorgis, löömingud ja põletamised levisid üle kogu maa, kirgi rahustasid alles tugevad vihmahood – kolmandal päeval.

Stefan Zweig on kirjutanud amokijooksu (äkiline märatsushoog, millega kaasneb meeletu ringitormamine) kohta: «See on kuidagi seoses kliimaga, selle lämbe, tihenenud atmosfääriga, mis rusub närve nagu äikeseilm, kuni need lõpuks koost lahti kargavad. Malailane hüppab äkki püsti, haarab pistoda ning jookseb tanumale...» (novell «Amokijooksja»).

Jääb vaid loota, et kardetud-ennustatud kliimasoojenemine ka eestlaste käitumist nii hulluks ei tee!

Auto on väike Maa mudel

Igal juhul tuleb aga peale passida, et soe ilm valvsust ei uinutaks. Paar päeva tagasi nägin ühes autos ülikurbade silmadega koera, kelle keel rippus pikalt-pikalt vesti peal. Päike lõõskas, auto aknad oli tihedalt suletud. Kui palju võis sooja-, õigemini – kuumakraade – seal praeahjus olla?

Paar aastat tagasi mõõtis Ameerika meteoroloog Jan Null järgmise tulemuse: õhutemperatuur tõusis

päikese kätte jäetud sinises autos poole tunniga 27 kraadilt 46-le, kusjuures tume rool kuumenes isegi 60 kraadini.

Tegin kontrollkatse. Kirsipunases masinas küündis päikesepaistelisel päeval palavus tunniga 39,4 kraadini (välistemperatuur oli samal ajal 24 °C). Selgitus on lihtne: olukord autos meenutab kasvuhoonet – lühilaineline päikeseikiirgus tungib läbi akende sõidukisse, soojendab seal polstrit, «lahkuda püüdva» pikalainelise soojuskiirguse peavad aga klaasaknad hästi kinni. (Tõeline väike Maa mudel – lihtsalt klaaside asemel on maakera kohal atmosfäär.)

Kõik, kes on sõitnud lämbes bussis või autos, teavad, et pikapeale hakkab reisijal halb, sest keha temperatuur tõuseb. Arstid hoiatavad, et kui keha kuumeneb umbes 41–42 °Cni, hakkavad ilmema nn. hüpertermia nähud: nõrkus, iiveldus, pulsi kiirenemine, millega halvimal juhul kaasnevad ajuturse, meeltesegadus, kooma.

Lapse autosse unustamine keelatud

Alates 1998. aastast on USAs «päevitama» pargitud kinnistes autodes jätnud elu 230 last, ligemale 33 põnni aastas!

Mida on Ühendriigid ette võtnud väikeste autosõitjate kaitseks? Kui rida sealseid seadusi tundub meile veidraterna (näiteks on mingis osariigis keelatud samal pesunööril kuivatada naiste ja meeste aluspesu – Virginias?), siis enamik neist väärib järgimist. Üheksas osariigis on keelatud laste järelevalveta autosse jätmine, 11 osariigis on see koguni kriminaalkorras karistatav.

Et laps oleks meeles kaasa võtta, jagatakse vanemaile mitmeid soovitusi: asetage tagaistmele lapse juurde rahakott, siis te ei unusta poodi minnes järeltulijat umbsesse autosse.

Järgimist väärt soovitus.